

ΘΕΜΑ 13^ο
(ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ, Ζ ,72)

Γενομένης δ' ἰσχυρᾶς τῆς ναυμαχίας καὶ πολλῶν νεῶν ἀμφοτέροις καὶ ἀνθρώπων ἀπολομένων οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐπικρατήσαντες τὰ τε ναυάγια καὶ τοὺς νεκροὺς ἀνείλοντο, καὶ ἀποπλεύσαντες πρὸς τὴν πόλιν τροπαῖον ἔστησαν, οἱ δ' Ἀθηναῖοι ὑπὸ μεγέθους τῶν παρόντων κακῶν νεκρῶν μὲν πέρι ἢ ναυαγίων οὐδὲ

5 ἐπενόουν αἰτῆσαι ἀναίρεσιν, τῆς δὲ νυκτὸς ἐβουλεύοντο εὐθὺς ἀναχωρεῖν. Δημοσθένης δὲ Νικίᾳ προσελθὼν γνώμην ἐποιεῖτο πληρώσαντας ἔτι τὰς λοιπὰς τῶν νεῶν βιάσασθαι, ἣν δύνωνται, ἅμα ἔω τὸν ἔκπλουν, λέγων ὅτι πλείους ἔτι αἱ λοιπαὶ εἰσι νῆες χρήσιμαί σφίσιν ἢ τοῖς πολεμίοις· ἦσαν γὰρ τοῖς μὲν Ἀθηναίοις περίλοιποι ὡς ἑξήκοντα, τοῖς δ' ἐναντίοις ἐλάσσους ἢ πεντήκοντα. καὶ ξυγχωροῦντος Νικίου τῇ

10 γνώμῃ καὶ βουλομένων πληροῦν αὐτῶν οἱ ναῦται οὐκ ἤθελον ἐσβαίνειν διὰ τὸ καταπεπληχθαί τε τῇ ἡσσει καὶ μὴ ἂν ἔτι οἴεσθαι κρατῆσαι.

ΣΧΟΛΙΑ

- 1 **Γενομένης...τῆς ναυμαχίας καὶ πολλῶν νεῶν...καὶ ἀνθρώπων ἀπολομένων:** δυο γενικές απόλυτες, επιρρηματικές, οι οποίες αποδίδουν τον χρόνο όχι όμως με την έννοια του 'πότε συνέβη το ρήμα της κύριας πρότασης', αλλά 'τι συνέβη μετά την ναυμαχία και μετά την απώλεια πολλῶν ανθρώπων'. Η χρήση της γενικής απολύτου ως 'χρονικής' μοιάζει απόλυτα με την αντίστοιχη χρήση του 'cum' ως ιστορικού, ο οποίος επίσης δεν μας δίνει το χρόνο που συνέβη το ρ. της εξάρτησης, αλλά τι συνέβη σαν συνέπεια αυτού του γεγονότος που μας πληροφορεί ο 'cum', *'cum pugna navalis facta esset et multi homines et naves interempti essent'*. **ἰσχυρᾶς:** κατηγορούμενο. **ἀμφοτέροις:** δοτική προσωπική 'και στους δυο αντιμαχόμενους'.
- 2 **οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι:** υποκείμενα στο ρ. 'ἔστησαν'. **ἐπικρατήσαντες:** συνημμ. επιρρ., αιτιολογική μτχ.
- 3 **ἀνείλοντο:** 'ἀναιροῦμαι νεκροὺς καὶ ναυάγια = περισυλλέγω νεκρούς και ναυαγούς'. **ἀποπλεύσαντες:** Όταν 'ἀπέπλεαν' ἤδη είχαν κατὰ νου να 'στήσουν τρόπαιο', συνεπώς η μτχ. δεν αποδίδει το 'πότε ἔστησαν το τρόπαιο', αλλά τον 'τρόπο' ή την 'κατάσταση' μέσα από την οποίαν έγινε το στήσιμο του τροπαίου.
- 4 **ὑπὸ μεγέθους:** εμπρόθετος της αιτίας. **τῶν...κακῶν:** η γενική συντάσσεται με το ουσιαστικό 'μεγέθους', και δηλώνει την κτήση. Η ενδιάμεση μτχ. είναι άναρθρη ως επιθετικός προσδιορισμός. **νεκρῶν μὲν πέρι ἢ ναυαγίων:** δυο εμπρόθετοι προσδιορισμοί της αναφοράς με την πρόθεση 'περί' να βρίσκεται σε αναστροφή, δηλ. να έπεται αντί να προηγείται των ουσιαστικών, γι' αυτό και ο τόνος έχει ανέβει.
- 5 **αἰτῆσαι ἀναίρεσιν:** το απαρέμφατο είναι αντικείμενο στο 'ἐπενόουν' και το ουσιαστικό είναι αντικ. στο απαρέμφατο, 'ἀναίρεσις = περισυλλογή νεκρῶν ή ναυαγών'. **τῆς δὲ νυκτὸς:** γενική επιρρ. του χρόνου. **ἐβουλεύοντο:** 'βουλεύομαι = σκέπτομαι'.

- 6 **Νικία:** δοτική προσωπική που δηλώνει την προσέγγιση. **προσελθών:** συνημμ. μτχ. επιρρ. τροπική. Η μτχ. δεν αποδίδει τον χρόνο, γιατί καθώς πήγαινε να συναντήσει τον Νικία είχε ήδη αποφασίσει τι θα του πει και τι θα του προτείνει, οπότε μία μετάφραση του τύπου *‘Ο Δημοσθένης αφού πλησίασε τον Νικία του πρότεινε...’*, δημιουργεί την αφελή διαπίστωση ότι όταν έφτασε κοντά στον Νικία, *‘τότε σκέφτηκε να του προτείνει...’*, πράγμα που φυσικά δεν μπορεί να συνέβη. **γνώμην έποιεῖτο:** *‘ποιοῦμαι γνώμην = προτείνω την άποψη’* **πληρώσαντας:** άναρθρη μτχ. με υποκ. το ενν. *‘σφᾶς αὐτούς’* ως υποκ. στο απαρέμφατο *‘βιάσασθαι’*. Συνημμ. μτχ. επιρρ. που δηλώνει την *‘κατάσταση’* και όχι τον χρόνο, διότι αν θεωρηθεί ως χρονική, τότε πρέπει να υποθέσουμε ότι *‘όταν θα γέμιζαν τα πλοία, δεν ήξεραν τι θα κάνουν στην συνέχεια, αλλά μετά το τέλος της επάνδρωσης των πλοίων τότε θα σκέφτονταν να εκβιάσουν τον απόπλου των πλοίων τους’*, πράγμα που φυσικά είναι αδύνατον. **τάς λοιπὰς:** ενν. *‘ναῦς’* αντικ. στην μτχ. **τῶν νεῶν:** γενική διαιρετική στο *‘λοιπὰς’*.
- 7 **βιάσασθαι:** αντικ. στην έκφραση *‘γνώμην έποιεῖτο’*. **ἦν δύνωνται:** υποθετική πρόταση με απόδοση το απαρέμφατο *‘βιάσασθαι’*. Πρόκειται για Πλάγιο υποθ. λόγο. Το είδος του είναι του Προσδοκωμένου, καθώς το απαρέμφατο *‘βιάσασθαι’* αντικαθιστά την Προτρεπτική Υποτακτική *‘βιασώμεθα’*, η οποία εδώ υποκαθιστά την Προστακτική έγκλιση καθώς δεν έχει α’ πληθυντικό. Στον Ευθύ Λόγο θα έχουμε: *‘ἦν δυνώμεθα, βιασώμεθα = αν μπορέσουμε, ας πιέσουμε...’*. **ἅμα ἔω:** εμπρόθετος του χρόνου, *‘αμέσως με την αυγή’*. **τὸν ἔκπλουν:** αντικ. στο *‘βιάσασθαι < βιάζομαι τὸν ἔκπλουν = να πιέσουμε την αναχώρησή μας με πλοία’*. **τὸν ἔκπλουν:** αιτιατική, αντικ. στο απαρέμφ. *‘βιάσασθαι’*. **λέγων:** συνημμ. μτχ. μέσω του υποκ. του ρ. *‘έποιεῖτο’*, επιρρ., τροπική. **ὅτι...εἰσι:** ειδική πρόταση ως αντικ. στην μτχ. **πλείους:** *‘πλείονες’*, κατηγορούμενο. **αἱ λοιπαί...νῆες:** ονομαστική, υποκ. στο ρ. Το ενδιάμεσο επίθ. είναι επιθ. προσδ.
- 8 **χρήσιμα:** κατηγορούμενο του αποτελέσματος, *‘τα πλοία τα οποία έχουν απομείνει έτσι ώστε να είναι χρήσιμα σε εμάς, είναι περισσότερα’*. **σφίσιν:** δοτική προσωπική κτητική. **ἢ τοῖς πολεμίοις:** β’ όρος συγκρίσεως από τον συγκριτικό βαθμό *‘πλείους’*. **ἦσαν:** *‘υπήρχαν’*, με υπαρκτική και όχι συνδετική χρήση. **τοῖς μὲν Ἀθηναίοις:** δοτική προσωπική κτητική. **περίλοιποι:** επιρρηματικό κατηγορούμενο του τρόπου στο ενν. υποκ. του ρ. *‘ἦσαν’* που είναι το ενν. *‘νῆες’*, *‘υπήρχαν στους Αθηναίους πλοία που να ήταν περυσσενούμενα – ως περυσσενούμενα’*. **ὡς ἐξήκοντα:** *‘περίπου εξήντα’*, το *‘ὡς’* προσδιορίζει επιρρ. το αριθμητικό για την έννοια του *‘περίπου’*.
- 9 **τοῖς δ’ ἐναντίοις:** δοτική προσωπική κτητική. **ἐλάσσους:** *‘ἐλάσσονες’* επιρρ. κατηγορ. του τρόπου **ἢ πεντήκοντα:** β’ όρος συγκρίσεως. **καὶ ξυγχωροῦντος Νικίου:** απόλυτη μτχ., επιρρ., εναντιωματική, *‘παρά το γεγονός ότι ο Νικίας συμφώνησε με την άποψη του Δημοσθένη’*.
- 10 **τῇ γνώμῃ:** ενν. *‘τῇ γνώμῃ Δημοσθένους’*, δοτική της συμμετοχής ή της συνοδείας. **καὶ βουλομένων...** **αὐτῶν:** ενν. *‘Νικίου καὶ Δημοσθένους’*, επίσης απόλυτη μτχ., επιρρ., εναντιωματική. **πληροῦν:** απαρέμφατο τελικό ως αντικ. στην μτχ. *‘βουλομένων’*. **διὰ τὸ καταπεπλήχθαι:** εμπρόθετος προσδιορισμός της αιτίας με έναρθρο απαρέμφατο στην θέση ουσιαστικού, *‘επειδὴ είχαν χάσει το ηθικό τους εξ αιτία της ήττας’*.
- 11 **τῇ ἡσση:** δοτική επιρρ. της αιτίας. **καὶ μὴ ...ἔτι οἶεσθαι:** ενν. πάλι ο εμπρόθετος της αιτίας *‘διὰ τὸ μὴ οἶεσθαι = επειδὴ δεν πίστευαν’*. **ἄν...κρατῆσαι:** αντικείμενο στο *‘οἶεσθαι’*, ειδικό δυνητικό απαρέμφατο που ισοδυναμεί με δυνητική οριστική ιστορικού χρόνου για το δυνατόν στο παρελθόν, *‘ὅτι ἂν ἐκράτησαν’*.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Αφού έγινε η ναυμαχία και πολλά πλοία και στις δυο πλευρές, αλλά και άνθρωποι χάθηκαν, οι Συρακόσιοι και οι σύμμαχοι επειδή ήταν οι νικητές, και τους ναυαγούς αλλά και τους νεκρούς συνέλεξαν, και φεύγοντας με τα πλοία τους προς την πόλη έστησαν ένα τρόπαιο, ενώ οι Αθηναίοι εξ αιτίας του μεγέθους των συμφορών που υπήρχαν, όσον αφορά τους νεκρούς ή τους ναυαγούς δεν σκέφτονταν να ζητήσουν την περισυλλογή, και μέσα στην διάρκεια της νύχτας ήθελαν να φύγουν χωρίς καθυστέρηση. Τότε ο Δημοσθένης πλησιάζοντας τον Νικία του πρότεινε επανδρώνοντας τα πλοία τους να φύγουν με βίαιο τρόπο, αν μπορέσουν, μόλις ξημερώσει, λέγοντας ότι τα πλοία που έχουν απομείνει ώστε να είναι χρήσιμα, είναι περισσότερα σ' αυτούς, παρά στους αντιπάλους. Υπήρχαν δηλ. στους Αθηναίους πλοία ως περισσευούμενα περίπου εξήντα, ενώ στους αντιπάλους τους λιγότερα από πενήντα. Επιπροσθέτως παρά το γεγονός ότι ο Νικίας συμφώνησε με την άποψη αυτήν, και έστω κι αν και οι δυο τους ήθελαν να τα επανδρώσουν, οι ναύτες δεν ήθελαν να επιβιβασθούν, και επειδή είχαν χάσει το ηθικό τους εξ αιτίας της ήττας, αλλά και επειδή πίστευαν ότι δεν ήταν δυνατόν πλέον να επιτύχουν.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. **καὶ πολλῶν νεῶν ἀμφοτέροις καὶ ἀνθρώπων:** έχουμε δυο συνδέσμους 'καί'. ο πρώτος συνδέει τις δυο γενικές απόλυτες, ενώ ο δεύτερος συνδέει τα ουσιαστικά 'νεῶν ~ ἀνθρώπων'.
2. **τά τε ναυάγια καὶ τοὺς νεκρούς:** η συνδεσμολογία του εγκλιτικού 'τε ~ καί', όπου ο 'τε' προηγείται πάντοτε του όρου εκείνου του οποίου έπεται.
3. **καὶ...ἔστησαν:** ο 'καί' δεν συνδέει τις προτάσεις των ρημάτων 'ἀνείλοντο ~ ἔστησαν', παρά το γεγονός ότι και οι δυο είναι κύριες και παρά το γεγονός ότι έχουν το ίδιο υποκείμενο, γιατί ο 'καί' ξεκινά μία καινούργια νοηματικά περίοδο λόγου, και γι' αυτό υπάρχει κόμμα πριν. **οἱ δ' Ἀθηναῖοι...οὐδὲ ἐπενόουν:** επίσης κύρια πρόταση που βρίσκεται σε νοηματική αντίθεση με την επίσης προηγούμενη κύρια. Την αντίθεση επιβάλλει ο 'δέ'.
- 5 **τῆς δὲ νυκτὸς ἐβουλεύοντο:** επίσης κύρια πρόταση που βρίσκεται σε αντίθεση με αμέσως προηγούμενή της. Η γενική 'νυκτός' ως γενική του χρόνου δείχνει την 'χρονική διάρκεια' σε αντίθεση με την δοτική του χρόνου που δείχνει την 'χρονική στιγμή'.
- 9 **καὶ ξυγγωροῦντος Νικίου... καὶ βουλομένων...αὐτῶν:** δεν είναι ίδια η χρήση των δύο αυτών συνδέσμων. Ο πρώτος 'καί' λειτουργεί επιδοτικά με την έννοια 'σαν να μην ἔφταναν όλα αυτά ἀκολούθησε και τούτο', ενώ ο δεύτερο είναι καθαρά συμπλεκτικός ανάμεσα στις δυο γενικές απολύτους που είναι εναντιωματικές.
- 10 **διὰ τὸ καταπεπληγθαί τε...καὶ μὴ...ἔτι οἷεσθαι:** οι δυο εμπρόθετοι της αιτίας συμπλέκονται με τα 'τε ~ καί'